

**ANADOLU VE SPOR LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE
SPORA İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ**
A STUDY ON THE ATTITUDES OF STUDENTS AT ANATOLIAN AND
SPORTS HIGH SCHOOLS TOWARDS PHYSICAL EDUCATION AND
SPORTS CLASS

SERKAN DUMAN

Beden Eğitimi Öğretmeni, Muş, Malazgirt-Beşçatak Köyü Ortaokulu

srkndmnkou@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0002-9299-4668>

ELİF KARAGÜN

Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü

ekaragun@kocaeli.edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0003-1974-4117>

SABİT SELVİ

Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

sabitselvi@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0001-5858-2558>

ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi | ETU Journal of Social Sciences Institute

S.10, Nisan | April 2020, Erzurum

ISSN: 2149-939X

Makale Türü | Article Types : Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş Tarihi | Received Date : 05.03.2020

Kabul Tarihi | Accepted Date : 02.04.2020

Sayfa | Pages : 89-103

 <http://dx.doi.org/10.29157/etusbe.133>

www.etusbe.com

<https://dergipark.org.tr/etusbed>

This article was checked by

 iThenticate

ANADOLU VE SPOR LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPORA İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ*

Serkan DUMAN, Elif KARAGÜN, Sabit SELVİ

ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ETÜSBED), S.10, Nisan 2020, Sayfa: 89-103

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Anadolu Lisesi ve Spor Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarını belirlemektir. Belirlenen bu tutumların da sosyo-demografik değişkenler, lisanslı spor yapma, spor dışı bir etkinliğe katılım ve ailesinde spor yapan olup olmamasına göre farklılık gösterip göstermediğini değerlendirmektir.

Bu amaç doğrultusunda gerekli izinler alındıktan sonra Anadolu Lisesi ve Spor Lisesinde araştırma hakkında öğrencilere bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmaya gönüllü katılmak isteyenlere Demirhan ve Altay (2001) tarafından geliştirilen Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği, 58 spor lisesi ve 82 anadolu lisesi olmak üzere toplam 140 öğrenciye uygulanmıştır. Veriler SPSS 16.00 Paket programında analiz edildiğinde normal dağılım gösterdiğinden parametrik testlerle analiz edilmiştir. Sonuçta; 10. sınıftakiler, düzenli spor dışı etkinliğe katılanlar, 15-16 yaş grubunda olanlar, Spor Lisesinde okuyanlar lehine beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlar anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Yaşanan yerin özelliği, anne ve baba eğitimi, gelir düzeyi, okul başarısı, cinsiyet, lisanslı spor yapma değişkenleri açısından ise istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi ve spor, Tutum, Anadolu lisesi, Spor lisesi

A STUDY ON THE ATTITUDES OF STUDENTS AT ANATOLIAN AND SPORTS HIGH SCHOOLS TOWARDS PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS CLASS

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the attitudes of the students who are studying at Anatolian and Sports High Schools towards physical education and sports. In addition, this study also aims to evaluate if these attitudes differ according to socio-demographic variables, doing a licensed sport-branch, participation in a non-sportive activity or having someone in the family doing sports. In accordance with this aim, after necessary permits were taken, the students at Anatolian High Schools and Sports Schools were informed about the study. PE and Sports Attitude Scale, which was developed by Demirhan and Altay (2001), was applied to 140 high school students in the study, 58 of whom were from Sports high school and 82 of whom were from Anatolian high school. The data was analysed with parametric tests because they reveal a normal distribution when they are analysed with SPSS 16.00 package programme.

In the study; the results were found significant in favour of those in the 10th grade, and those who participate in a non-sportive activity, those aged between 15 and 16, and those who study in sports high schools. However, the results were found insignificant for according to the place where they live, parents' educational background, parents' income level, success at school, doing a licensed sport or gender.

Keywords: Physical Education And Sports, Attitude, Anatolian High School, Sports High School

* 1.Beden Eğitimi, Spor, Rekreasyon ve Dans Kongresi'nde poster bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Türk Dil Kurumu (2019) sözlüğünde beden eğitimi; vücudu güçlendirici ve sağlığı korumada araçlı araçsız hareket etme ve beden eğitimi açıklmalarını içine alan bir tanımlama yapılmıştır. Günümüzde pek çok olumlu kazanımlarından söz edilen spor kavramı ise; bedensel, sosyal, zihinsel açıdan iyi olmayı sağlayan, sağlığı geliştiren, motorsal özellikleri arttıran ve becerileri geliştiren biyolojik, pedagojik ve sosyal bir durum olarak tanımlanmıştır (Yetim, 2014:165). Beden eğitimi farklı olarak da sporun içerisinde rekabet olduğundan söz edilmiştir (Tanrıverdi, 2012: 1073-1075). Biyolojik, sosyal ve fiziksel yönden olumlu kazanımları olduğu belirtilen sporun; sağlığa katkısı, hem akademik yayınlarda hem de günlük yaşantıda dile getirilmektedir. Literatürde sporla ilgili farklı örneklerle yapılan betimsel ve deneysel araştırmalar olduğu görülmektedir. İnsan yaşamı için farklı yararları olduğundan söz edilen spor, okullarda beden eğitimi ve spor dersi içerisinde yerini almaktadır. Beden eğitimi ve spor dersi; sosyal, ruhsal ve bedenen dengeli bir kişilik kazanılması, mutlu ve nihayetinde de sağlıklı bir insan yetişmesi açısından gerekli bir ders olduğu ileri sürülmüştür (Gökalp, Şahenk ve Türkmen, 2011: 23-31; Karagün, 2016: 396). Sağlıklı kişilik gelişiminde katkı sunan beden eğitimi ve spor dersine yönelik öğrencilerin olumlu tutum içerisinde oldukları da belirtilmiştir (Özkara, Kalkavan ve Çavdar, 2015: 342). Tutum; bir düşünceye, duruma, insana ilişkin olumlu veya olumsuz açıdan oluşan tepki gösterme eğilimi, bu eğilimin de duygusal seviyesi olarak tanımlanmıştır (Klausmaier ve Goodwin, 1966). Hareket etmeyi ve hareketler yoluyla öğrenmeyi amaçlayan beden eğitimi, genel eğitimin vazgeçilemez bir parçası olarak amaçlarına da destek verdiği ileri sürülmüştür (Kangalgil, Hünük ve Demirhan, 2006: 130). Teknolojik gelişmelerle birlikte yaşam algısı da değişmektedir. Yaşam algısı değişen çocukların hayata, olaylara ve okula bakış açısı ve tutumları değişmektedir. Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı deneyim ve bilgilerle; zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepkinin ön eğilimi şeklinde de tanımlanmıştır (İnceoğlu, 2004:19). Rosenberg ve Howland'an aktarıldığına göre, bir tutumun bilişsel, duyuşsal ve edimsel olmak üzere üç bileşeni olduğu belirtilmiştir. Bunlardan, bilişsel yönü; beden eğitimi ve spor dersinin insan sağlığı açısından önemini kavrama gibi durumları içeren düşünce ve inançları kapsadığı belirtilmiştir. Duyuşsal yönü, beden eğitimi ve spor dersini sevip sevmeme, sevmeme, kabullenme ya da reddetmeye yol açan duyguları içerdiği açıklanmıştır. Edimsel yönün ise; beden eğitimi ve spor dersine sürekli katılma gibi birtakım davranışları gösterme, bazı hareketlerde bulunmayı içerdiği belirtilmiştir (Demirhan ve Altay, 2001: 11).

Tutumların oluşmasında; ailenin, çevrenin ve kişilerin kendi deneyimlerinin etkisi olduğu belirtilmiştir. Ayrıca bireyin içinde bulunduğu yaşın da tutum oluşmasında önemli rol oynadığı ileri sürülmüştür. Özellikle çocukluk döneminde

6-12 yaşları arasında çoğu tutumların da; anne ve babayı taklit ederek oluştuğu, ergenlik döneminde (12-21 yaşları arasında) de tutumların şekillendiği, ilk yetişkinlik devresinde (21-30 yaşları arası) ise, bu tutumların giderek kristalleştiği veya kemikleştiği bildirilmiştir. Sears (1969)'dan aktarıldığına göre; tutumların şekillendiği ve kristalleştiği 12-30 yaşlar arasındaki bu süreye, kritik dönem dendiği (Morgan, 2000) ve bu dönemde edinilen tutumların da kolay kolay değişmediği açıklanmıştır (Güllü ve Güçlü, 2009).

Genel eğitim içinde büyük öneme sahip olan beden eğitimi ve sporun temel amacı, çocukların fiziksel etkinlikler yolu ile eğitimini sağlayarak her öğrencinin hareket kapasitesinin en üst düzeye çıkmasına yardımcı olmak olduğu ifade edilmiştir (Çöndü, 2004). Spor yapmanın da beden eğitimi dersine karşı tutumda rol oynadığından söz edilmiştir (İmamoğlu, 2011).

Diğer alanlarda olduğu gibi okul ortamında öğrenciler tarafından beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlar oluşturulduğu, bu derse karşı öğrencilerin olumlu tutum geliştirmeleri dersin verimli işlenmesini sağlayarak öğretmeni de güdülediği belirtilmiştir (Kangalgil vd. 2006:130).

Bu çalışmada da spor yapan ve yapmayan öğrencilerin pek çok yararlı etkisinden söz edilen beden eğitimi ve spora karşı tutumlarının değişip değişmediği karşılaştırılmak istenmiştir. Literatüre bakıldığında (Taşgın ve Tekin, 2009; Tavlaş, 2012; Yanık ve Çamlıyer, 2015) bu değerlendirmeler yapılsa da Spor Lisesi ve Anadolu Lisesi açısından karşılaştıran çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Spor Lisesine yetenek sınavı ile yerleştirme olduğu, ayrıca beden eğitimi ve spor dersinin de öğrenciler tarafından ilgilenilen bir ders olduğu da göz önüne alındığında; lise düzeyinde sporu meslek olarak tercih eden ve spor yapan Spor Lisesi öğrencileri ile farklı meslekleri tercih etme potansiyeli olan ve spor yapmayan Anadolu Lisesi öğrencilerinin spora karşı tutumları belirlenerek karşılaştırılması amaçlanmıştır. Ayrıca belirlenen bu tutumların da; yaş, cinsiyet, gelir durumu, anne-baba eğitimi, eğitim alınan sınıf düzeyi, okul başarısı, okul dışında düzenli spor yapma, lisans olup olmaması, ailede spor yapan birinin olup olmamasına göre de farklılaşp farklılaşmadığı belirlenmek istenmiştir.

1.Yöntem

1.1. Araştırma Grubu

Betimsel bir çalışma olan araştırmanın evreni, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Kocaeli İli Merkez İlçede bulunan liselerden oluşmaktadır. Örneklem ise; seçkisiz olmayan örnekleme yönteminden uygun örnekleme yöntemi (Büyüköztürk, 2012) kullanılarak ulaşılabilir olduğu için Mimar Sinan Anadolu Lisesi ile Hayrettin Gürsoy Spor Lisesi araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmanın örneklem grubu ise; bu liselerde 9-10 ve 11. Sınıfları temsilen seçilen sınıflarda araştırma hakkında bilgilendirme yapıldığında gönüllü katılmak isteyen öğrencilerden oluşmaktadır.

Tek bir Spor Lisesi olması nedeniyle bir Anadolu Lisesi alınmıştır. Mimar Sinan Anadolu Lisesi 100, Hayrettin Gürsoy Spor Lisesinden 100; toplamda da 200 öğrenci araştırmaya dahil edilerek başlanmıştır. Ancak dağıtılan ölçek formları incelendiğinde, boş bırakılan veya hatalı doldurulan ölçekler elenmiştir. Yapılan kontrolde; Mimar Sinan Anadolu Lisesinden 82, Hayrettin Gürsoy Spor Lisesinden 58 ölçek yönergeye uygun doldurulduğu, geçerli olduğu için toplam 140 ölçek formları dikkate alınmıştır. Ayrıca 12. Sınıflar okula devam etme oranı düşük ve üniversite sınavına girmeleri nedeniyle araştırmaya dahil edilmemişlerdir. Araştırma, gönüllü katılan 63'ü kız 77'si erkek olmak üzere toplam 140 öğrenciden oluşmuştur.

1.2 Veri Toplama Araçları

Bilgi Anketi: Literatür bilgileri ışığında ve araştırmacılar tarafından oluşturulan; öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi, yaşadıkları yer, gelir düzeyi, anne ve babanın eğitim düzeyi, spor yapıp yapmadıkları, okul başarısını belirlemeye yönelik 12 sorudan oluşan Kişisel Bilgi formu kullanılmıştır.

Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği (BESTÖ): Öğrencilerin beden eğitimi ve spora karşı tutumlarının ölçülmesi için Demirhan ve Altay (2001) tarafından geliştirilen "Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.82 olarak hesaplanan 12'si olumlu, 12'si olumsuz olmak üzere toplam 24 maddeden oluşan Ölçekten toplam puanlar üzerinden alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan 120'dir. "Tamamen katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Tamamen Katılmıyorum" şeklinde olan 5'li likert tipinde hazırlanmış ve verilerin girişinde, olumlu ifadeler "Tamamen katılıyorum" seçeneğinden başlayarak 5,4,3,2,1 şeklinde olumsuz ifadeler ise 1,2,3,4,5 şeklinde puanlanmaktadır (İmamoğlu, 2011).

1.3 Verilerin Analizi

Elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 16.0 paket programında analiz edilmiş, manidarlığı 0,05 düzeyinde sınanmıştır. Lise öğrencilerinin kişisel özelliklerini betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmıştır. Yapılan normallik sınavasında Sonrasında verilere parametrik ve non-parametrik testlerin hangisinin uygulanacağını belirlemek amacıyla normallik analizlerinden Skewness ve Kurtosis uygulanmıştır. Tabachnick ve Fidell (2013)'e göre -1.5 ve 1.5 arasında çıkan normality test sonuçlarının da normal dağılım gösterdiği kabul edilebilmekte olduğu için; ikili küme karşılaştırmaları için bağımsız grup-t testi, üç veya daha fazla küme karşılaştırmaları için tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) kullanılmıştır.

2. Bulgular

Lise öğrencilerinin Beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının değerlendirilmesinin yanı sıra, sosyo-demografik özellikleri içeren; cinsiyet,

okudukları sınıf, yaş, yaşadıkları yerin özelliği, anne ve babanın eğitim düzeyleri, gelir düzeyi, spor yapma durumu ile lisans durumlarını gösteren yüzdeler dağılımları tablo 1 ve 2’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyo Demografik Özelliklerine İlişkin Yüzdeler Dağılımları

Parametreler	N	%	Toplam	
Cinsiyet	Erkek	77	55,0	140
	Kadın	63	45,0	
Yaş	15-16	91	65,0	140
	17-18	49	35,0	
Yaşanılan Yer	İl	99	70,7	140
	İlçe-Kasaba	32	22,9	
	Köy	8	5,7	
Okul Türü	Anadolu Lisesi	82	58,6	140
	Spor Lisesi	58	41,4	
Sınıf Düzeyi	9. Sınıf	59	42,1	140
	10. sınıf	28	20,0	
	11. Sınıf	53	37,9	
Okul Başarısı	Çok İyi	20	14,3	140
	İyi	53	37,9	
	Orta	62	44,3	
	Zayıf	5	3,6	
	Çok Zayıf	-	-	
Düzenli Katıldığınız Okul dışı Spor Etkinliği	Var	82	58,6	140
	Yok	58	41,4	
Lisans Durumu	Var	70	50,0	140
	Yok	70	50,0	

Tablo 1’de araştırma kapsamına alınan lise öğrencilerinin 77 (%55,0)’i erkek, 63 (%45,0)’i kız, 15-16 yaş aralığında 91 (%65,0) öğrenci, 17-18 yaş aralığında ise 49 (%35,0) kişi, bu öğrencilerin devam ettiği sınıflara bakıldığında ise; 9.sınıf 59 (%42,1), 10.sınıf 28 (%20,0), 11.sınıf 53 (%37,9) okudukları görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin okul başarı düzeylerini; çok iyi 20 (%14,3) kişi, iyi 53 (%37,9) kişi, orta 62 (%44,3) kişi, zayıf 5 (%3,6) kişi şeklinde belirtmiştir.

Yine Tablo 1’e baktığımızda lise öğrencilerinden 82 (%58,6) kişi Mimar Sinan Anadolu Lisesi, 58 (%41,4) kişi Hayrettin Gürsoy Spor Lisesinde okumaktadır. Öğrencilerinin düzenli olarak katıldığı spor etkinliği 82 (%58,6) öğrenci var, 58 (%41,4) öğrenci yok olarak cevapladığı görülmektedir. Bu öğrencilerden 70 (%50,0) kişi lisanslı spor yaptığını, 70 (%50,0) kişi de spor yapmadığını belirtmiştir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğrenci Ailelerinin Sosyo Demografik Özelliklerine İlişkin Yüzdeler Dağılımları

Parametreler		N	%	Toplam
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar	4	2,9	140
	İlkokul Mezunu	79	56,4	
	Lise Mezunu	46	32,9	
	Üniversite	11	7,9	
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar	5	3,6	140
	İlkokul Mezunu	57	40,7	
	Lise Mezunu	56	40,0	
	Üniversite	22	15,7	
Ailenin Aylık Geliri	1000 TL Altı	10	7,1	140
	1001-1500 TL	33	23,6	
	1501-2500 TL	55	39,3	
	2501 ve üzeri	42	30,0	
Ailede Spor Yapan Var mı?	Evet	56	40,0	140
	Hayır	84	60,0	
Aileniz Spor Yapmanıza İzin Veriyor mu?	Evet	124	88,6	140
	Hayır	1	,7	
	Kısmen	15	10,7	

Tablo 2'ye bakıldığında araştırma kapsamına alınan lise öğrencileri annelerinin eğitimini; 4 kişi (%2,9) okuryazar, 79 kişi (%56,4) ilköğretim, 46 kişi (%32,9) lise, 11 kişi de(%7,9) üniversite mezunu olarak yanıtlamışlardır. Baba eğitimini ise; 5 kişi (%3,6) okuryazar, 57 kişi (%40,7) ilköğretim, 56 kişi (%40,0) lise, 22 kişi de(%15,7) üniversite mezunu olarak belirtmişlerdir. Aile gelir durumunu ise 10 kişi (%7,1) 2000 tl ve altı, 33 kişi (%23,6) 2001-2500 tl arası, 55 kişi (%39,3) 2501-2500 tl arası, 42 kişi(%30,0) 2501 tl ve üzeri olduğunu açıklamıştır.

Tablo 2'ye bakıldığında lise öğrencilerinin ailesinde spor yapan var mı? Sorusuna; 56 kişi (%40,0) var derken, 84 kişi (%60,0) ailesinde spor yapan olmadığını belirtmiştir. Ayrıca lise öğrencilerine aileleriniz spor yapmanıza izin veriyor mu? Sorusuna; 124 kişi (%88,6) evet derken, 1 kişi (%7) hayır, 15 kişi de (%10,7) kısmen olarak yanıt vermiştir.

Tablo 3: Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Tutum Ölçeği Varyans Analizi Sonuçları

Parametreler		N	ORT±Ss	P
Yaşanılan Yer	İl	99	93,23±17,84	,829
	İlçe-Kasaba	33	93,84±18,28	
	Köy	8	89,50±20,55	
Okuduğunuz Sınıf	9	59	94,05±18,89	,017*
	10	28	99,57±13,31	
	11	53	87,64±19,60	
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar	4	100,25±11,02	,559
	İlkokul Mezunu	79	92,48±19,92	
	Lise Mezunu	46	91,10±17,05	
	Üniversite	11	98,54±17,61	
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar	5	95,00±18,68	,910
	İlkokul Mezunu	57	92,57±17,83	
	Lise Mezunu	56	91,78±20,49	
	Üniversite	22	95,00±16,57	
Ailenizin Aylık Geliri	1000 TL Altı	10	97,40±17,28	,771
	1001-1500 TL	33	94,27±18,56	
	1501-2500 TL	55	91,65±17,59	
	2501 ve üzeri	42	91,80±20,62	
Okul Başarınız	Çok İyi	20	97,80±20,38	,072

	İyi	53	95,64±18,92	
	Orta	62	89,66±17,15	
	Zayıf	5	79,60±18,51	
	Çok Zayıf	-	-	
Aileniz Spor Yapmanıza İzin Veriyor mu?	Evet	124	93,41±18,08	
	Hayır	1	88,00	,486
	Kısmen	15	87,40±23,20	

*p<0.05

Tablo 3'e bakıldığında; okudukları sınıf düzeyi içerisinde en fazla puanın 10. Sınıflarda (99,57±13,31), sonrasında 9. Sınıflar (94,05±18,89) ve ardından 11. Sınıflar (87,64±19,60) şeklinde anlamlı şekilde (p=,017, p<0.05) giderek düşme gösterdiği bulunmuştur. Sosyo-demografik değişkenlerden; ailesinde spor yapan olup olmaması, okul başarı durumu, aile gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, yaşanılan yer gibi değişkenler açısından ise anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4: Sosyo Demografik Değişkenler ile Lise Türü Açısından Puanların Analizi
T Testi Sonuçları

Parametreler		Ort±Ss	p
Cinsiyet	Erkek	94,93±18,51	,122
	Kız	90,03±18,56	
Düzenli Katıldığınız Okul Dışı Spor Etkinliği	Var	95,75±16,30	,022*
	Yok	88,44±20,90	
Lisansınız Var Mı?	Var	95,24±17,00	,111
	Yok	90,21±19,93	
Ailede Spor Yapan Var Mı?	Evet	90,30±19,67	,210
	Hayır	94,34±17,84	
Yaşınız	15-16	95,45±18,04	,018*
	17-18	87,67±18,84	
Lise Türü	Anadolu Lisesi	89,92±20,85	,034*
	Spor Lisesi	96,68±14,19	

*p<0.05

Tablo 4'e bakıldığında lise öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerinden; cinsiyet, yaş, spora katılım durumu, lisansı olup olmadığı, ailesinde spor yapan kişi olup olmadığı ve okuduğu okul türüne göre beden eğitimi ve spora karşı tutumların farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin puan ortalamaları görülecektir. Bu karşılaştırmada, cinsiyet, ailede spor yapan olması durumu ve lisansı olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Ancak yaş, okul türü ve düzenli olarak spora katılım durumuna göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu farklılığın da; spor yapanlar (95,75±16,30), spor lisesinde okuyanlar (96,68±14,19), 15-16 yaş grubunda olanlarda (95,45±18,04) beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanlarının anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür ($p<0.05$).

3. Tartışma

Yapılan çalışmada lise öğrencilerinin son 5 yıldır ikamet ettiği yerleşim yerine göre bakıldığında sonuç anlamsız görülse de, köyde yaşayanların tutumları kent ve kasabaya göre daha düşük bulunmuştur. Her ne kadar sonuç anlamlı olmasa da köyde yaşayanların bedensel aktivitede bulunma olanaklarının olması kentte yaşayanların ise tersine apartman yaşantısı içinde olması ve beden eğitimi ve spor dersinin kentte yaşayanlara bir tür hareket imkanı sunmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür. Literatüre bakıldığında da; araştırma bulgularımızı destekler şekilde öğrencilerin ikamet ettikleri bölgeye göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları anlamsız bulunmuştur (Gürbüz, 2011; Sivrikaya ve Kılçık, 2017).

Ayrıca öğrencilerin okuduğu sınıfa göre tutum puanları incelendiğinde 10. Sınıf öğrencilerin tutum puanları diğer sınıf düzeylerine göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Literatürde sınıf düzeyine göre, özellikle lise 10. Sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarını anlamlı bulan çalışmalar da mevcuttur (Taşgın ve Tekin, 2009; Tavlaş, 2012). Bu çalışmaların aksine öğrencilerin devam ettiği sınıf düzeyine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları anlamsız bulan çalışmalara da rastlanmaktadır (Göksel ve Caz, 2016). Bizim çalışmamızda beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları diğer sınıflara göre 10. sınıflarda yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni olarak; 9 sınıfta öğrencilerin okula ve derse uyum sürecinde olmaları, 11. Sınıflarda artık üniversite sınavına yönelik çalışmanın başlaması, 10 sınıfta okula uyum sağlanması ve henüz üniversite hazırlık çalışmalarının başlamamasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür.

Her ne kadar sonuçlar anlamlı olmasa da anne eğitim düzeyine göre beden eğitimi ve spora yönelik tutumların annesi okuryazar ve üniversite mezunu olanlar lehine sonuçlar alındığı görülmüştür. Anne eğitim düzeyinde olduğu gibi sonuçlar anlamlı bulunmasa da babası okuryazar ve üniversite mezunu olanlarda beden eğitimi ve spora yönelik tutumların daha yüksek olduğu görülmüştür. Yine sonuçlar anlamlı görülme de; düşük gelire sahip olanların beden eğitimi ve spora yönelik olumlu tutum puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatürde

gelir açısından fark bulan çalışmaların olduğu da görülmüştür. Bu çalışmalarda; gelirin yüksek olması, yaşam doyumunu yükselttiği böylece spora yönelimi arttırdığı ve tutumları da olumlu yönde değiştirdiği ileri sürülmüştür. (Acar, 2009; Belli, Bedir ve Turan, 2019; Kızılkaya, 2009).

Okul başarısı açısından bakıldığında; lise öğrencilerinin başarısı yükseldikçe tutum puanlarını da arttırdığı, ancak bu puanlar arasındaki farkların anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Ailenin spora izin verip vermemesi spora yönelik tutumda etkili olup olmadığı merak edilerek sorgulanmış fakat anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Literatüre bakıldığında da; bu bulguları destekleyen çalışmaların olduğu görülmüştür (Shajie et al., 2014). Ancak yapılan çalışmalarda ailesi tarafından spor yapmaları desteklenen öğrencilerin beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarının olumlu olduğu, bunun nedeni de aile desteğinin spordaki başarı durumunu etkilemesinden kaynaklı olabileceği açıklamaları yapan araştırmalar da mevcuttur (Elçi ve Mülazimoğlu- Ballı, 2014; Sivrikaya ve Kılçık, 2017).

Yaptığımız çalışmada cinsiyet açısından beden eğitimi ve spora yönelik tutum değişikliği görülmemiştir. Literatüre bakıldığında da benzer şekilde spora yönelik tutumun cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı ve cinsiyetin sportif tutum üzerinde ayırt edici bir değişken olmadığı bulunmuştur (Belli vd., 2019; Göksel vd., 2017; Göksel ve Caz, 2016; Gürbüz ve Özkan, 2012; Keskin, 2015; Koçak, Tuncel ve Tuncel, 2015; Van Wersch, Trew & Turner, 1992; Yanık ve Çamlıyer, 2015). Bu sonuçların aksine yapılan bazı çalışmalarda cinsiyet değişkenine göre erkeklerin kadınlara oranla daha fazla spora yönelik pozitif bir tutum sergiledikleri belirlenmiştir (Balyan, Balyan ve Kiremitçi, 2012; Çelik ve Pulur; 2011; Kangalgil vd., 2006; Koçak, 2014; Şiko ve Demirhan 2002; Tavlaş, 2012; Türkeli vd., 2017; Türkmen vd., 2016).

Lise öğrencilerinin okul dışında katıldıkları herhangi bir etkinliğin olup olmaması sorgulandığında, ders dışı etkinliklerle katılanların beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Literatüre bakıldığında ise; konuyla ilgili detaylı çalışmalara rastlanılmasa da öğrencilerin en çok beden eğitimi dersinde değişik aktivitelerden hoşlandıkları, sonrasında eğitiminin davranışlarına bakarak karar verdikleri bildirilmiştir (Ryan, Fleming & Maina, 2003). Nitekim spor yapmanın bedensel, sosyal, ruhsal kazanımları göz önüne alındığında; beden eğitimi öğretmenlerinin gerek ders içerisinde gerek ders dışında öğrencileri farklı etkinliklere yönlendirmesi, beden eğitimi ve spora yönelik olumlu tutum geliştirilmesi açısından önemlidir.

Lisanslı spor yapanlar lehine beden eğitimi ve spora yönelik tutumların olumlu yönde farklılaştığı görülmüştür. Literatüre bakıldığında; spor yapmanın beden eğitimi ve spora yönelik tutumları etkilediği, Elit sporcuların, elit olmayanlara göre

daha fazla yaşam doyumuna sahip olduklarını ve dolayısıyla spora yönelik tutumun da olumlu yönde değiştiği söylenmiştir (Belli vd., 2019; Kangalgil vd., 2006; Toros, 2001). Bu çalışmaların aksine; lisanslı ve lisanssız spor yapan öğrencilerin tutumları arasında herhangi bir farklılık bulmayan çalışmalara da rastlanmaktadır (Alpaslan, 2008).

Ailesinde spor yapanlar olup olmaması durumuna göre beden eğitimi ve spora yönelik tutumların anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Ancak literatüre bakıldığında ailesinden herhangi birinin spor yapıyor olması beden eğitimi ve spora yönelik tutumu olumluylaştıran bir faktör olarak görülmektedir (Clement, Brooks & Wilmoth, 2009; Çelik ve Pulur, 2011; Sivrikaya ve Kılçık, 2017).

Yaptığımız çalışmada 15-16 yaş grubu öğrencilerde beden eğitimi ve spora yönelik olumlu tutumlar anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Literatüre bakıldığında da; yaş değişkeninin beden eğitimi ve spora yönelik tutum açısından farklılaşma yaratan bir etken olduğu bulunmuştur (Belli vd., 2019; Toros, 2001). Yaş açısından beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarda olumlu yönde ve anlamlı sonuç bulan çalışmaların aksine yaş ile ilişkili olmadığını bildiren çalışmalar da mevcuttur (Göksel vd., 2017; Göksel ve Caz, 2016; Keskin, 2015; Türkmen vd., 2016).

Araştırma bulgularımız literatürde yer alan ergenlik döneminde tutumların şekillendiğine ve sonraki süreçte bu tutumların kemikleştigiine ilişkin (Güllü ve Güçlü, 2009; Morgan, 2000) bilgilerle yorumlandığında; lise hatta lise öncesi dönemde beden eğitimi ve spora ilişkin tutumların çalışılması önemli görülmüştür. Özellikle günümüzde hareketsiz yaşamın getirdiği, bedensel, sosyal ve ruhsal olumsuzluklar ve bu olumsuzlukların giderilmesinde spor yapmanın önemli olduğu da göz önüne alındığında erken yaşta spora katılım sağlanması açısından olumlu tutum geliştirilmesi gerekli görülmüştür.

Tutum, herhangi bir duruma yönelik bilişsel, duygusal bir tür eğilim olarak düşünüldüğünde bu çalışma bulgularında Spor Lisesi okuyanların beden eğitimi ve spor dersine ilişkin eğilimlerinin Anadolu Lisesine oranla anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalar incelendiğinde her ne kadar Spor Lisesi ile Anadolu Lisesi karşılaştıran araştırmalar olmasa da, Meslek Lisesi ile Anadolu Lisesi karşılaştırıldığından lise türü açısından beden eğitimi ve spora yönelik tutumlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Çelik ve Pulur, 2011). Aldığımız sonuç; Spor Lisesi öğrencilerinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bu okula girdikleri de göz önüne alındığında; mesleki yönelimleri ve zaten spora yönelik yetenek sınavından geçenlerin girdiği Spor Lisesinde bu sonuç beklenen bir durumdur. Ayrıca literatürde beden eğitimi derslerinin içeriği ve öğretim yöntemlerinin öğrencilerin tutumlarını etkilediği (Subramaniam & Silverman, 2000)

bilgileriyle bakıldığında, Spor Lisesinde ders içeriklerinin Anadolu Lisesine göre daha yapılandırılmış olmasından kaynaklı olabileceği düşünülmüştür.

Kaynakça

Acar, M. (2009). *Zihinsel ve fiziksel özürlü çocuğa sahip anne ve babaların yaşam doyumu ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Alpaslan, S. (2008). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi öğretmenlerinin sergilediği öğretim davranışlarına karşı algıları ve öğrencilerin bu derse karşı geliştirdikleri tutumları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Balyan, M., Balyan, K. Y. ve Kiremitçi, O. (2012). Farklı sportif etkinliklerin ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum, sosyal beceri ve öz yeterlik düzeylerine etkileri. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(2), 196-201.

Belli, E., Bedir, F. ve Turan, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ETÜSBED)*, 9, 89-103.

Büyükoztürk, Ş. (2012). Örneklem yöntemleri. 10. 04. 2020 tarihinde <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> adresinden alındı

Clement, D., Brooks, D. & Wilmoth, B. (2009). Parental attitudes towards physical activity: A preliminary analysis. *Fitness Society of India*, 5(2), 1- 11.

Çelik, Z. ve Pular, A. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları. *VAN/YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, 115-121.

Çöndü, A. (2004). *Beden Eğitimi Ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Demirhan, G. ve Altay, F. (2001) Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ölçeği. *H.Ü. Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (2), 9-20.

Elçi, G. ve Mülazımoğlu-Ballı, Ö. (2014). Ebeveynlerin çocuklarının serbest zaman aktiviteleri ve spora katılımlarıyla ilgili görüş ve beklentileri. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 36-46.

Gökalp, M., Şahenk, S. S. ve Türkmen, M. (2011). Beden eğitimi derslerinde uygulanabilecek çok kültürlü oyun örnekleri. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 23-31.

Göksel, A. G., Çağdaş, C. A. Z., Yazıcı, Ö. F., ve İkizler, H. C. (2017). Farklı bölümlerdeki öğrencilerin spora yönelik tutumlarının karşılaştırılması: Marmara üniversitesi örneği. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 123-134.

Göksel, A., G. ve Caz, Ç. (2016). Anadolu lisesi öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-9.

Güllü, M. ve Güçlü, M. (2009). Orta öğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği geliştirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (2), 138-151.

Gürbüz, A. (2011). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi (Muğla il örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Gürbüz, A. ve Özkan, H. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi (Muğla il örneği). *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 3(2),78-89.

İnceoğlu M.(2004) *Tutum, Algı, İletişim*. Ankara: Kesit Tanıtım Ltd. Şti.

İmamoğlu, C. (2011) *Aktif olarak spor yapan ve spor yapmayan lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kangalgil, M., Hünük, D. ve Demirhan, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *H.Ü. Spor Bilimleri Dergisi*, 17 (2), 48-57.

Karagün, E. (2016). Gençlik Dönemi Ruh Sağlığı Açısından Beden Eğitimi ve Spor Dersi. A. Görgün Baran, M. Çakır (Ed.) *İnter-Disipliner Yaklaşımla Gençliğin Umudu Toplumun Beklentileri* içinde (ss.391-412). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Keskin, Ö. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi: Sakarya ili örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Klausmaier, H.J. & Goodwin , W.(1966). *Leaming and human abilities*. Newyork: Harper and Row.

Kızılkaya, A. (2009). *Lise öğrencilerinin spora katılımında ailenin etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Koçak, F., Tuncel, S. ve Tuncel, F. (2015). Spor alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 29-39.

Koçak, F. (2014). Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(1), 59-69.

Morgan, C. T. (2000). *Psikolojiye giriş* (Çev. S. Karakaş). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.

Özkara, A. B., Kalkavan, A. ve Çavdar, S. (2015). Spor bilimleri alanında eğitim alan üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin araştırılması. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*. July: Special Issue, 3, 336-346.

Ryan, S., Fleming, D. & Maina, M. (2003). Attitudes of middle school students toward their physical education teachers and classes. *Phys Educ*, 60(2), 28-42.

Şişko, M. ve Demirhan, G. (2002). İlköğretim okulları ve liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 205-210.

Şhajie, K., Raouf, M., Nayerabadi, M., & Houshyar, K. (2014). Effect of parental attitude toward physical activity on sport participation of their children in school. *Advances in environmental Biology*, 2211-2216.

Sivrikaya, Ö. ve Kılçık, M. (2017). İlköğretim okulları 2. kademe öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi (Düzce Örneği). *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (1), 1-15.

Subramaniam, P.R. ve Silverman, S. (2000). Validation of scores from an instrument assessing student attitude toward physical education. *Meas Physical Educ Excer Sci*, 4, 29-43.

Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S.(2013). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Pearson Education Limited.

Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlakı ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 5(8),1071-1093.

Taşgın, Ö. ve Tekin, M. (2009). Çeşitli değişkenlere göre ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum ve görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (2), 457-466.

Tavlaş, S. (2012). *Erzurum ilindeki ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Türk Dil Kurumu (2019). *Beden eğitimi*. 15 Ekim 2019 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/>. adresinden alındı.

Toros, T. (2001). *Elit ve elit olmayan erkek basketbolcularda hedef yönelimi, güdüsel (motivasyonel) iklim ve hedeflerin özgünlük ve güçlük derecesi özelliklerinin yaşam doyumuna etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Türkeli, A., Hazar, Z., Tekkurşun-Demir, G. ve Namlı, S. (2017). Beden eğitimi ve spor alanında pedagojik formasyon alan öğrencilerin öğretmen özyeterlikleri ile mesleğe yönelik tutumlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (İÜBESBD)*, 4(3), 01-11.

Türkmen, M., Abdurahimoğlu, Y., Varol, S., ve Gökdağ, M. (2016). İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi (Bartın Üniversitesi örneği). *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 48-59.

Van Wersch A. K., Trew, E. & Turner, I. (1992). Post-pri mary school pupil's interest in physical education: age and gender differences. *British Journal of Educational Psychology*, 62(1),56-72.

Yanık, M. ve Çamlıyer, H. (2015). Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile okula yabancılaşma düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Uluslararası Spor Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 1(1), 9-19.

Yetim, A. (2014). *Sosyoloji ve Spor*. (6. Baskı). Ankara: Berikan Yayınevi.